

אשמרנה בכל לב

משאו של רבינו מרן ראש הישיבה

הגאון רבי שמואל אויערבאך שליט"א

בעצרת הזכרון על רבינו הגדול מרן בעל האבי עזרי זיע"א

שנת העשור להסתלקותו ט"ו חשוון תשע"ב

שתלן בכל דור ודור

אנו מתאספים כאן מידי שנה בשנה ביום ההילולא של מרן בעל האבי עזרי זצוק"ל להתעורר ולהתחזק. השנה, אנו נמצאים בזמן ובמציאות יותר קשה. יש זמן קשה בו הקב"ה תובע יותר מכלל ישראל, תובע יותר מאתנו.

בהתכנסות זו, אנו מזכירים את הגדולים שהיו חיים אתנו. בש"ק היה יום היארצייט של מרן החזון איש זצוק"ל, עיר וקדיש מן שמיא אותו שלח הקדוש ברוך הוא להחזיר עטרת התורה ליושנה. בימיו פרחו אהבת התורה והמציאות של אברכי הכוללים. אני זוכר, הרבה זוכרים, איך בתקופה ההיא ואחר כך, ה"שיג ושיח" של האברכים בינם לבין עצמם, היה לגדול ולעמול בתורה, לא למטרה להגיע למשהו, לא ללמוד בשביל איזו משרה ומעמד וכדו', ולא ח"ו לצאת מהלימוד, רק עוד עמל ויגיעה, ועוד לחיות את הגמרא הקדושה.

וזהו ש"שתלן הקדוש ברוך הוא בכל דור ודור", כי עד כמה שיש ירידת הדורות, הרי הקב"ה מראה לנו בכל דור ודור כמה כוחות ענקיים שיש, הקב"ה זיכה אותנו בדורנו האחרון ברבנו הגדול החזו"א זצוק"ל, ומרן רבינו הגדול ז"ל כשהיה תמיד מדבר על החזו"א התחיל לדבר ממעלותיו בלימוד התורה לשמה ולמעלה למעלה, והתבטא: "יותר גרויס פון אלע" יותר גדול מכולם...

ירידת הדורות אינה גזירת הכתוב!

הקב"ה הראנו כי ירידת הדורות אינה גזירת הכתוב, אמנם יש ירידת הדורות אבל לא צריך לעזוב בגלל זה ח"ו, אלא תמיד להתנשא ולהתרומם. הקב"ה מראה ושולח לנו כדי שנלמד שאפשר להגיע גבוה מעל גבוה.

וכן חובת העמל והיגיעה בתפילה, מרנא החזון איש זיע"א היה אומר על עצמו שמתייגע בתפילה לא פחות מהיגיעה בסוגיות הקשות. ובעינינו ראינו איך שבכל תפילה היה נופל אחריה על הכסא באין אונים אחרי שהוציא תמצית כוחות נפשו. ומדברים על דברים שהיה בדורנו, לא מדברים על תנאים ואמוראים, אלא על מה שלפנינו ממש, ויש כאן תביעה על כל אחד! כל אחד ואחד יכול להגיע.

ובעת שחיים ולומדים את פרשיות האבות. מתעורר יותר החיוב שתבעו חז"ל מכל אחד "חייב לומר" מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי אברהם יצחק ויעקב, ולכל הפחות שכל אחד יתבע מעצמו להגיע למה שראינו בדורותינו.

לחיות את התורה עם דבקות ד'

מוכרחים להזכיר, בימים אלו חל יום פטירתו של מרן הגאון מטשיבין זצוק"ל, אשר ראינו בעינינו איך כולו מציאות של תורה, כאשר הגיע אחרי החורבן הנורא. ואיבד שם ובתוכם שני בנים שהיו כבר בצעירותם גאונים מפורסמים. (אחד מהם היה חתנו של הגאון רבי מנחם זעמבא הי"ד) והוא המשיך כל הזמן עם הגמרא, להוסיף "מיט לערנען" בלי שום הפרעה. הוי אומר כאילו באמצע הלימוד קורה דברים, וצריך מה שיותר לחזור לתלמודו.

וזכורני, שהרבנית מטשיבין ע"ה היתה לפעמים קצת מספרת ממה שהיה, לשוח ליבה. אך כששמעה שהרב מגיע, מיד נחרדה בפחד נורא, הפסיקה באומרה, "הרב מגיע לא מדברים על זה" והוא מאד יקפיד אם ישמע שמדברת על כך... כך הוא חי, בידיעה ובמציאות שזה רצון הקב"ה, הוא מנהיג את העולם, זה יסוד היהדות. וכל המציאות היא רק של לחיות עם הגמרא, דבקות בתורת ד' בכל לב ובשמחה גדולה ובהכנעה עצומה. אלו הם הדברים הכי פשוטים והכי עמוקים, שאנחנו צריכים לזכור ולחיות עם זה

מעוררים אותנו בפטירתם של גדולי תורה

קשה להתעלם, אנחנו נמצאים באמצע ימי השבעה על הסתלקותם של גדולי תורה. לפני כמה ימים הסתלק מכלל ישראל, אדם גדול מאד, שהדור החדש לא כל כך הכיר את עוצם גדולתו, הגאון רבי בערל שוורצמן זצוק"ל, גאון עצום. עליו העידו שבגיל שבע עשרה כבר סיים את הש"ס בעיון גדול. הוא למד כל ימיו בהתמדה גדולה עם כשרונות מופלגים מאד.

בשבוע הזה. למדנו על מסירות נפשו של אאע"ה, שעה שהוא חולה בשלישי למילה, ואין בו כוח הגוף, וכדי לקיים מצוות חסד הוא "יושב פתח האוהל כחום היום", כשהגוף חלש ורק כוח הרוחני עובד ופועל. וזהו "חסד לאברהם" ובהגר"א ז"ל מבואר שאהבה ויראה מתעצם לפי עמל האדם, אך החסד הוא מתנה גמורה. בזמן כזה, כשקוראים על

הכוח הנורא הזה. נסתלק מאתנו הגאון רבי נתן צבי פינקל זצ"ל, שהיה כל כולו אהבת תורה שפרצה בלי גבולות, ובמשך שנים רבות, כשכל מה שפעל אצלו היה רק כוח הרוח ולא הגוף. רק הרוח, רוח של אהבת תורה נוראה.

דוקא בזמן ההסתר יש יותר גילויים בתורה

אני רגיל להזכיר, כאשר חרב ביהמ"ק, הגיע מצב של גלות השכינה, התרופפו עמודי עולם, כמו שמבאר רבינו הגר"א עה"פ "מלכה ושריה בגוים אין תורה", אין מציאות של "כי מציון תצא תורה". ואף בזמן של בית שני, חסרו חמישה דברים חסרו והם היו דברים גבוהים של הגילוי שכינה והאורים ותומים ומפורש בעזרא שכשבנו את הבית השני היתה שמחה גדולה בתרועה להרים קול, אבל "ואין העם מכירים קול תרועת השמחה לקול בכי העם" (עזרא ג יג), היה מציאות של הסתר פנים. וחסרון בגילוי שכינה.

ומכל מקום עדין היתה מציאות של בית ועבודה, ואחריו היה החורבן הנורא, הסתר עצום. והעולם חזר כמעט למציאות של תוהו ובוהו. ומכל מקום, דווקא בזמן של ההסתר פנים, אז יש את החסד הנורא ואת הגילויים בתורה.

ואיתא בפרקי היכלות, שדוקא בזמנים שהיה יותר הסתר פנים, אז התגלה יותר "מיום שניתנה תורה לישראל עד שנבנה בית שני, תורה ניתנה, אבל הדרה ויקרה כבודה וגדולתה ותפארתה אימתה פחדה ויראתה עושרה גאותה וגאונה עוזה ועזוזה וכבודה ממשלתה וגבורתה לא ניתנו אלא בבית שני" באיזו בחינה ברוב חסדיו ית"ש, בזמן שהקב"ה כביכול מסתיר עצמו יותר נגלה לנו משהו מתיקות ועוז וגבורה שלא נתגלה קודם.

וזהו מחד ד' הגדול עלינו, א-ל מלא רחמים, ואמרו רז"ל (ירושלמי סנהדרין נא). "אין לך שעה קשה בעולם מאותה שעה שאמר לו הקב"ה למשה ואנכי הסתר אסתיר פני", ואף שלכאורה השעה של ההסתר אסתיר עצמו קשה יותר מ"אותה שעה שאמר", מכל מקום רואים, שדווקא בזמנים שהיה יותר הסתר פנים, שהיה יותר ירידה, הרי שבתורה הגיעו כלל ישראל ליותר גילויים.

הקב"ה ברוב רחמיו, "אוהב עמו ישראל", אין לנו מושג מה היא אהבת ה', השאיר לנו את את התורה. "אין לנו שיור אלא התורה הזאת" אותה תורה שנתנה קודם, וכביכול הקב"ה חיכה לזמן שהוא מסתתר ואז התורה מתגלית, עד הגמרא הנוראה הקדושה קודש קודשים של כלל ישראל. רק זה נשאר לנו. ויש לנו הלואי שנזכה שנצל מה שיש לנו.

בזמן שהיה יותר גילוי שכינה, בזמן דור דעה, שלא יהיה דור כמוהו עד שיבוא מלך המשיח, אז הכל היה במציאות נוראה של סביביו נשערה מאד, דק מן הדק. אך ככל שהיה הסתר פנים, דוקא אז - בתוך זה יש את חסד ד' הגדול של גילוי התורה.

ככל שאדם "חי" את הדברים הוא יכול להשיג יותר

וככל שאדם שואף וחי את הדברים, כאשר זו כל השאיפה וההויה של האדם, אז הוא יכול לקנות ולהשיג. כשהוא חי עם הרוח, לא בשביל "תכלית" או בשביל להתגדל. ובפרקי היכלות, "אמר הקב"ה לישראל, כי רבתה עלי אנחתכם" שם מבואר איך הוא הרצון האמיתי.

ובפרקי היכלות שם "אני יודע מה אתם מבקשים ולבי הכיר מה אתם מתאווים תורה מרובה אתם מבקשים והמון למודים ורוב שמועות לשאול הלכה אתם מצפים ... להרבות תורה להפלאות תושיה גבעות גבעות להפליא תלמוד בחוצות ופולול ברחובות להרבות תורה כחול הים והלכות כעפרות תבל... להושיב ישיבות בשערים... עם הארץ לא יהיה בכם וכסיל וטפש לא ימצא בכם.. וכו'" (כט ג שם), קשה לי לפרש הדברים בפרוש ובפרוט, אבל הדברים שייכים מאד בהספד על ראש הישיבה זצ"ל.

הקב"ה אומר, כשאדם באמת רוצה, לא רק מקום להתגדל ח"ו, אלא להיות "יושב בישיבה" לשאוף להגיע להשיג עוד ועוד. ככל שאדם שואף להיות מקבל התורה, כשיודע שזו היא התכלית האמיתי, כך הוא זוכה לקבל ולקנות קניני נצח בתורה.

הדרך לקנות תורה על ידי עהיים את הדברים

כידוע נקראת התורה "תורת משה". וביאור הדברים הוא כמבואר בחז"ל שבשעה שניתנה תורה נשתתק כל העולם כולו, ואף השטן לא חי' קיים במציאות. ואחר מתן תורה "אמר רבי יהושוע בן לוי בשעה שירד משה מלפני הקב"ה בא שטן ואמר לפניו ריבוננו של עולם תורה היכן היא" וכו', אמר לו לך אצל בן עמרם הלך אצל משה אמר לו תורה שנתן לך הקב"ה היכן היא. אמר לו וכי מה אני שנתן לי הקב"ה תורה אמר לו הקב"ה למשה משה בודאי אתה, אמר לפניו ריבוננו של עולם חמדה גנוזה יש לך שאתה משתעשע בה בכל יום אני אחזיק טובה לעצמי, אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה, הואיל ומיעטת עצמך תקרא על שמך שנאמר "זכרו תורת משה עבדי" (שבת פט).

ומבואר כאן, שמשה רבנו ע"ה עם כל הדרגה הנוראה שלו, הרי שאם הוא היה קורא על שמו, לא היה שייך לקרוא לתורה תורת משה, הוא שהיה ה'יגבה ליבו' הגדול ביותר, "מי עלה השמימה וירד" נאמר במשה, ולא היה חלילה מציאות שהוא אומר, מי אני שאעלה לשמים, לא גבה ליבו.

זה גופא כשנמצא במצב שאינו מרגיש עצמותו, זה עצמו חלק מעצם קבלת התורה, כי כך הוא נהיה יותר רוחני ומשתייך לתורה, ואף שבאמת נתגלתה התורה על ידי מרע"ה, מכל מקום הוא הרגיש שרק לפי שעה נתגלתה התורה על ידו, לא החזיק טובה לעצמו

ולא רצה שהתורה תקרא על שמו שהוא "מקבל התורה", כי כל מציאותה היא חמדה גנוזה שעשועיו של הקדוש ברוך הוא, ורק באותו רגע הוא היה הצינור. וזה שייך לכל אדם, כשאדם מתעלה בתורה ומגיע בזמן שהוא עוסק בתורה להשגה שהוא מתדבק בהקב"ה, ומתבטל לפני ד', והוא לומד 'תורת ה', כך הוא מתקשר למעלה למעלה..

וכך הוא בכל דור ודור, אנחנו כבר שכחנו את פירוש המילה "וקשה", כשיש לנו קושיה אנחנו שמחים, וב"ה ולוואי ונמשיך ונשמח בדברי תורה. אך "וקשה לי" זה נהיה מליצה "ונראה לי שב", ואין זה ח"ו מליצות. מי לנו גדול כרבנו הגרע"א שהוא לא זוכה להבין ומתפלל כפשוטו "וד' יפקח עיני העורות והיו למאורות" דוקא ורק הוא מאיר עיני ישראל בתורתו... ובאור שמח כותב 'דוע שנצטערת על זה ממש', זה הדרך להרבות תורה, זה הדרך לקנות תורה. להרגיש ולחיות את הדברים.

אהבת התורה העצומה של רבי נתן צבי זצ"ל השפיעה על הכלל

הזכרתי בהספד על הגאון רבי נתן צבי זצ"ל, קשה ואסור להתעלם מהאבידה שהיה כאן לכלל ישראל, כשראו מול העינים, איך איך הוא חי את הדברים בכל עוז, ופעם כשדיבר עימי להקים עוד איזה ישיבה לחוג מסוים, ואמרתי לו שלענ"ד לא כדאי. אך הוא אמר שהוא מוכרח, ואיני יכול לתאר איך השתפך מפיו, האהבת התורה העצומה השתפכה על גדוטיה ופרצה ממנו החוצה.

וכמו שמובא בשם רבינו הגר"א ז"ל, על הדרך להשפיע יראה, כמשל לממלא כלי, שכאשר הכלי מלא על גדוטי או ככל שמתמלא יותר נשפך ומשפיע לאחרים.

ראינו אצל רבי נתן צבי זצ"ל, אהבת התורה עצומה ממש, כשמפקיע את עצמותו, וכל כולו היה באהבת התורה נוראה. וכשהיה בתוכנו אדם גדול כזה, זה משפיע על הכלל. זו המציאות של "יודע אני מה אתם מבקשים... להרבות תורה... להפליא תלמוד בחוצות ופולפול ברחובות להרבות תורה כחול הים... להושיב ישיבות בשערים... וכמה שזה לא

1. "ואני בהיותי אצל מורי הוא רבינו הקדוש הגאון החסיד רבינו אליהו מוילנא זיע"א, שאלתי את פיו לאמר איזה דרך יבוא השפע ובאיזה אופן ישפיע הצדיק מיראתו גם לבני דורו.

השיב לי משל לכלי גדול אשר כלים קטנים סובבים אותו מכל צד ואתה תעמוד ותשפוך אל הכלי הגדול בלי הפסק, בכל כרחך כאשר הכלי גדול נתמלא על כל גדוטי או כל מה שתשפוך עוד יגיע אל הקטנים אשר אצלה. אבל כל עוד אשר היא בעצמה לא נתמלאה כל שכן שלא יגיע אל הסמוכים מאומה" (אהל יעקב להמגיד מדובנא ז"ל פ' תזריע).

הוא, זה לא אנוכיות אין כאן אני, אין כאן מקום להתגדר, דווקא אז יש כאן הרבצת וקיום תורה אמיתי, יש כאן האני הרוחני "הנשמה הטהורה".

להתבונן במה שמועוררים אותנו מן השמים

והנה הנביא אומר "הַכְרַתִּי גוֹיִם נְשָׁמוֹ פְּנוֹתֵם הַחֲרַבְתִּי חוּצוֹתֵם מִבְּלִי עוֹבֵר נֶצְדוֹ עֲרִיָּהֶם מִבְּלִי אִישׁ מֵאִין יוֹשֵׁב אֶמְרָתִי אוֹ תִירָאִי אוֹתִי תִקְחִי מוֹסֵר וְלֹא יִכְרַת מְעוֹנָה כֹּל אֲשֶׁר פָּקַדְתִּי עָלֶיהָ אֲכַן הַשְּׂכִימוֹ הַשְּׁחִיתוּ כֹּל עֲלִילוֹתֵם" הנביא מתאונן על כך שכשישראל שומעים על כך שגויים נהרגים במקום רחוק, גם הם נבראו, "שהכל ברא לכבודו" ויש שבעים אומות, ולכל אחד ואחד תפקיד בבריאה.

הנביא תובע ואומר, כשקורה שם משהו, כשנהרגים גויים בקצה אחר של העולם, "הכרתי גויים" הרי שגם בזה יש תביעה על כלל ישראל "תקחי מוסר" הנביא תובע מאיתנו להכיר שאין כאן דבר טבעי, להבין שגם זה מצב של "מלך במשפט יעמיד ארץ" ועלינו חובה להתעורר מזה.

אם ח"ו לא מתעוררים מדברים רחוקים זה הולך רח"ל הלאה והלאה ומגיע עד אלינו. קרו בזמן האחרון דברים נוראים, אבידות נוראיות שצריכות לזעזע את כל העולם. ואם חלילה לא מתעוררים, יש ח"ו מצב של "שווא הכיתי את בניכם",

התביעה היא להפעיל את הדעת, לא להיות בבחינה של "תלכו עימי בקרי" לא לחיות את החיים בשטחיות, רק להתבונן עמוק באמת פשוטה להבין מה רוצים מאתנו, מה עיקר ומה טפל.

יש בתוכנו לוחמים לקרר ולעקור ח"ו את חשקת התורה

אי אפשר גם להתעלם מהמציאות הקשה בה אנו נמצאים, כאשר עומדים עלינו, על לומדי התורה מבית ומחוץ. יש הלוחמים מבחוץ, ויש גם שעומדים עלינו מבית ממש בתוכנו, בחדרי חדרים לעקור ח"ו את התורה, את חשקת התורה. בקרירות, במשיכה אחרי דברים אחרים.

עוד ועוד הם מחפשים לעקור ולקרר ולחבל, כאן המקום להזכיר, פרצה נוראה שהגיע בתוכנו ממש, כשלקחו את השם "כולל אברכים", שם קדוש (כמדומה מר' ישראל סלנטר) ומפרסמים לפתוח בחיפה "כולל" משותף עם לימוד לקבלת תואר, זו מציאות של חוצפה נוראה של עקבתא דמשיחא, מציעים ומכניסים אברכים באורחות עקלקלות וחלקלקות לשירות אזרחי וכיו"ב ותוצאותיו מי ישורנו וכו'.

ובאמת קבלנו מרבתינו, שכל הכוח שיש לפגוע בלומדי התורה, לקרר ולחבל תלוי בנו. כשיש אצלנו רפיון, זה משפיע גם מסביב, ונותן כוח לחבל ולהכניס דברים זרים. "ויחנו ברפידים, כיון שרפו ידיהם מן התורה מיד ויבא עמלק" (בכורות ה').

הקב"ה נתן לנו את התורה, תורת ד' שהיא גבוה מעל גבוה התורה הקדושה היא כידוע הדבר המרומם ביותר. ואמרו חז"ל "כל חפציק לא ישוו בה" אפילו חפצי שמים. היא הגילוי הראשון והגדול ביותר, גבוה מעל גבוה, וכמבואר בנפש החיים הקדוש.

ובמצב שאדם דבק בתורה, הרי הוא מרומם ומרים את המציאות שלו שכלולה בתורה, ואם מתרחק ח"ו מן התורה הרי הוא מתרחק מזה. וככל שהוא עמל ויגע, זה שטר הקיום, אם אדם לומד ועמל, ביחד עם אהבת תורה ובצורה של 'דע לפני מי אתה עמל', כשמתקרב בצורה שכזו לתורה, הוא מתקרב להקב"ה, מתקרב לתורתו וכל מעשיו הם למעלה למעלה והרי הוא מתקדש ומתפאר.

ומבואר במהר"ל (וכן הוא בב"ח בהל' ת"ת) שהתביעה בעת החורבן "על שלא ברכו בתורה תחילה" הוא על הדבר הזה, שלא מתדבקים עם התורה ועם נותן התורה, לא חיים את זה ולא זוכרים שזו תורת ד'. הקב"ה נותן התורה נתן לנו תפקיד, ככל שאדם מוסר את נפשו, כשהוא רוצה באמת להבין את התורה. כך הוא מקבל.

אחר חטא אדה"ר האבות הקדושים הם שפעלו ותקנו עמודי עולם

כעת אנחנו בפרשיות של האבות הקדושים שורשי האומה, וחייבו חז"ל כל אחד לומר "מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי אברהם יצחק ויעקב". ובפרשיות האבות מאריך הרמב"ן לפרש את אריכות בביאור התורה באבות כי כל ההשתלשלות של כלל ישראל נמשך מן השורש שהם האבות, וכן מבואר בתורת כהנים על תחילת ההבטחה לאברהם אבינו ע"ה כי זו תחילת ההתהוות של כלל ישראל, ואף שבחירתם ותוספת קדושתם נמשכה אחר כך במתן תורה אך שורש ותחילת כלל ישראל כבר התחיל מן האבות.

אדם הראשון אבי כל הברואים בחיר הבריאה יציר כפיו של הקב"ה וכשחטא קלקל כל העולם עמו, ומבואר באדונינו הגר"א ז"ל בענין חטא אדם הראשון שאף הוא היה באיזו בחינה של חכמה חיצונית שהיה מונח בעץ הדעת. כי 'האלקים עשה את האדם ישר', כלומר, עד סוף כל ההשגות כמה שאדם יכול להשיג, ואף יותר ממלאכים, שיהיה בקשר ישיר לקב"ה ולמקור החכמה, ו"החכמה תחיה בעליה" ועל כן היה צריך לחיות לעולם מכוח הדבקות בחכמה.

רק "המה בקשו חשבונות רבים" הוא רצה רצה להתבונן גם בחכמת הבריאה, וזה חטא עץ הדעת, ומפורש בהגר"א במקום אחר שכל הנטיות שיש לכלל ישראל היצר

להמשך אחרי חכמות החיצוניות יותר, הם מכוח הטעימה הזאת של אדם הראשון מעץ הדעת. וכתב בנפש החיים והוא מקדמונים, שאחרי חטא אדה"ר, אף אדם ואפילו מרע"ה, לא יכול להגיע לדרגת החכמה שהיתה בשעות לפני שהעולם התקלקל, ורק אדם הראשון השיג טעמי תורה עד תכליתם, והוא היה דבוק בחכמה וראוי לחיות לעולם.

ואחר כך הקב"ה היה יושב ומצפה מי יתקן את העולם, ומודגש בלשון חז"ל שהיה צריך לברוא את העולם מחדש. [ואף שודאי היו גם צדיקים קודם לכן, והיתה ישיבת שם ועבר], שלושת האבות הם שפעלו ותקנו את עמודי העולם תורה עבודה וגמילות חסדים, כל אחד בחלקו, והם היו ראויים להקים אומה ולתקן את הקלקול בבריאה, בהם התחילה בריאה חדשה בצורה מיוחדת עם אומה מיוחדת, בדרך שבו יגיע העולם לזמן שיהיה ד' מלך על כל הארץ.

אנחנו נתבעים ללכת בדרכי האבות

זהו התפקיד והחויב ללכת בדרכי האבות, המוח צריך להיות עם הקב"ה, הדרך לעצור את המחבלים והמקררים מבחוץ ומבפנים בכל מיני דרכים שונות ומשונות, אותם החפצים ח"ו שלא להרבות תורה וישיבות. הדרך היא לקיים בפועל יותר ויותר 'הפוך בה והפוך בה דכולה בה'. "לא נבנתה צור אלא מחורבנה של ירושלים" כאשר נבנה את ירושלים, היינו הקודש והפנימיות, כשאנחנו יותר נתחבר לתורה ולנותן התורה. נקיים את התכלית, ובזה נחליש את כוח המקררים והמחבלים בכרם ד'.

כך חיו גדולי עולם, וכך אנחנו נתבעים. להתקשר לתורה לא ללמוד בשביל להגיע למשהו, ל"תכלית" אלא עצם לימוד התורה והדבקות בה, ואף שאמרו חז"ל "לעולם ילמד אדם שלא לשמה וכו' שמתוך שלא לשמה בא לשמה", הרי בנפש החיים (פרקים פרק ג), כבר האריך לבאר שודאי אין התכלית שלא לשמה ח"ו כי בזה נח לו שלא נברא, אלא כסולם שאי אפשר להתחיל במדרגה הגבוהה. ובזה גם חייבו חז"ל לא לחכות למדרגה הגבוהה אלא להתחיל.

כי אדם מחויב לדעת שבכל מצב הוא לא צריך למות ח"ו, ולהגיע לשאל תחתית, אלא להתחיל ולחיות במה שיכול. אבל ודאי לא לשאוף למדרגה נמוכה, אלא לשאוף להיות בכל היותו, קשור לתורה

וכתב הרמב"ם, "מי שנשא לבו לקיים מצוה זו כראוי ולהיות מוכתר בכתר תורה לא יסיח דעתו לדברים אחרים ולא ישים על לבו שיקנה תורה עם העושר והכבוד כאחת" (ת"ת ג) כי כתר תורה שייך רק למי שכל חייו הוא לתורה, ואם יש איזו תשוקה אחרת עם תורה הרי שזה מוריד את כתר התורה לגמרי עד עפר, ומי שנמצא במצב שיש

בו עוד רצונות אף שלומד תורה ונמצא בדרגה מסוימת, אבל כתר תורה חסר לו לגמרי, מה שאין כן בכתר כהונה וכתר מלכות, שאף אמנם מסתמא ככל שיש לאדם רצונות אחרים, זה חסרון בדבר עיקרי בקנין הכתרים ההם, אבל מכל מקום אין בזה סתירה מוחלטת לכתרים האלה, אך כתר תורה ניתן ושייך להשיג רק כשהשאיפה היא לשלמות וכשהנביא תובע ומחפש על מה עזב הקב"ה את הארץ, התביעה היא "על עזבם את תורת" כי כל המציאות של כלל ישראל היא רק על ידי הקשר ולתורה והעמל בה. זה הדבר הגדול ביותר, וכלשון רבי סעדיה גאון, "אין אומתנו אומה אלא בתורתיה" כי כל המציאות של כלל ישראל וקידוש הארץ, הוא רק על ידי התורה הקדושה..

הכוח והתשובה נגד הלוהמים בעולם התורה

זו היא התשובה החזקה ביותר, לכל מי שנלחם בעולם התורה. כל מי שמנסה לקרר בדרכים שונות. אמנם ודאי שצריך גם להלחם נגד כל פרצה ולעמוד בעוז כנגד. וזהו שרבנו הגדול זצוק"ל - הוא שהיה נקי וזך וחרד על תורת ה', עמד הרבה על המשמר בגבורה נוראה ובעוז וגבורה.

אך הכוח העיקרי שנוגד את הפרצות, הוא לחיות וללמוד רק תורת ד', בלי שום כוונות זרות, בלי שום מטרות, אך ורק להיות דבוקים בתורה ובנותן התורה. וכפי שראינו בעיינינו ממש, איך רבותינו מסרו נפשם, לעמול בתורה בכל עוז, ורק כדי להיות דבוקים בתורה הקדושה.

וכפי שביארנו, האבות הקדושים, הם התחילו את התקון הקלקול הנורא של חטא אדם הראשון, להחזיר את ה"ישר", עד כמה שאפשר. זו היא עיקר מעלת אברהם אבינו ע"ה, כי אף שגם לפניו היו אנשים שידעו בידיעה שכלית על מציאות ד', אך העולם היה מקולקל, קלקול נורא, ועוד לא היה מציאות של להשפיע על אחרים. ורק א"א ע"ה הוא שעשה את ד' אלוקי הארץ כל' חז"ל הוא שהכיר את השגתו בארץ ומצא את בעל הבירה.

"אמר רבי יצחק משל לאחד שהיה עובר ממקום למקום וראה בירה אחת דולקת אמר תאמר שהבירה זו בלא מנהיג הציץ עליו בעל הבירה אמר לו אני הוא בעל הבירה כך לפי שהיה אבינו אברהם אומר תאמר שהעולם הזה בלא מנהיג הציץ עליו הקב"ה ואמר לו אני הוא בעל העולם". (בר"ר לט)

אברהם אבינו ע"ה, בא מביתו של תרח, ממקום ע"ז, אך הוא, התחיל את הכל מחדש, הוא התחיל לחפור מעומק הדברים ומראשיתם. להגיע אל הקב"ה, להתחיל מ"בראשית", זו היתה התחלה חדשה, לא המשך של מה שהיה לחזור לבראשית ממש,

לעומק האור הגדול של האמונה הנוראה של ראשית הבריאה. ובזה היה "כמים הפנים לפנים", ואמרו חז"ל (שילהי יבמות) שהוא בד"ת כתיב, כמו שאדם מתגלה לתורה כך היא מתגלה אליו, וכמו שמתגלה להקב"ה כך מתגלה הבורא אליו, וכשהתחיל אא ע"ה ועמל לחזור לשורש האמונה, "הציץ עליו בעל הבירה",

כי ישא עול בנעוריו

ודאי כאשר באים לעורר, הכוונה בזה שיהיה למעשה ממש, לקבל עול תורה. "טוב לגבר כי ישא עול בנעוריו" וזה יסוד נורא, באמצע הקינות, מזכירים את הענין של "כי ישא עול בנעוריו" ומה הקשר לכאן?

אלא אין כאן בכיה על העבר כמי שטבעה ספינתו, על מה שלא קיים. אלא על מה שאפשר להשיג. כולם מחפשים שיהיה להם טוב, וכאן הפסוק אומר מה הטוב האמיתי? "כי ישא עול"! ובודאי תמיד תמיד אדם יכול להיות במצב של "נעוריו" כלפי הזמן שאחרי, תמיד לעורר את עצמו.

ועל אחת כמה וכמה בודאי לא לשכוח את ה"נעוריו" ממש. בזמן הנעורים, כשהיצר מפתה אותו לחשוב, שכעת קשה אך כשיתבגר ויהיה במנוחה אז יוכל לשאת בעול תורה. וזה מעשה שטן, הוא מלאך המוות.

ולהפך, בזמן של השורשים, בימי הנעורים כשהאדם רוצה לבלוע את כל העולם, והעולם רוצה לבלוע אותו... אז אם תובע מעצמו ומצליח, אז זה ממשיך אחר כך בשנים מאוחרות יותר. זו היא ההליכה בדרכי האבות, "עד ד' אלוקיך" בתורה ובתפילה, להגיע עד ד' אלוקיך ממש.

וזו היא התשובה החזקה ביותר. אם אנחנו נעסוק בדברי תורה, זה יהיה עסקנו בכל מאודינו זה מה שישפיע סביב ויוריד את מבקשי נפשנו, וכפי שידוע משמיה דהגרי"ס זצ"ל, שאם אצלנו נחלש קדושת השבת, הרי שהרחוקים מחללים ש"ק ר"ל, וביום כיפור שאנחנו במציאות יותר גבוהה, זה משפיע גם עליהם לשמור. אם אנחנו נהיה דבוקים בתורה נכניע את המחבלים והמשנאים מבית ומחוץ.

לקבלת התורה היה צריך את קדושת יום השבת

ובכלל זה קדושת השבת. וכבר הזכרנו פה מה ששמענו מרבנו הגדול בעל החזון איש זיע"א, שהיה אומר שהרבה דברים בסוגיות הש"ס נהירין לו רק ביום השבת, [ומפי השמועה, שהיה אומר כי 'לא חזרה שליחות אצל הבעל' מובן לו רק בשבת]. התורה ניתנה ביום המקודש ביותר ביום שבת קודש, "הכול מודים דבשבת נתנה תורה לישראל" [שבת פו:],

אחרי ההכנה של האבות, וכדאיתא במדרש (בר"ר י"ט ז') שכל הדורות הורידו שכינה לארץ מרקייע השביעי אברהם יצחק ויעקב לוי קהת ועמרם, הורידוהו כל אחד ואחד עד שבא משה והורידה לארץ, היא יכלה להינתן רק לדור דעה של אוכלי המן, לחם אבירים, כי חיות הנפש היא סתירה לחיות הגוף, וזה היה מצבם ב"דור דעה", שהדעת מילאה את הכל, שיצאו מטומאת מצרים וזיככו עצמם לרוחניות, וכשהורידה מרע"ה, מהרקיע עד שטענו המלאכים "תנה הודך על השמים". מ"הודך" עד ל"הורידה לארץ", את המציאות הגבוהה ביותר שיש לנו, את הגילוי הגבוה מעל גבוה של תורה, לזה היה צריך את שבת קודש.

וגם אחרי שנתנה תורה, נשארה אותה מציאות של קדושת השבת. היום של מקור התורה. וכן הוא בתפילת השבת, שהוא לעילא ולעילא. ומבואר ברבנו הגר"א ז"ל, שכל מה שפועלים בכוח התפילות בימות החול, נהיה בשבת מעצמו. ומשם מתחילים להתפלל.

"לחיות" את קדושת השבת

במטבע התפילה בשבת, הוא היום היחיד שבו תקנו חז"ל מטבע מיוחד לכל תפילה, ומבאר הטור הלכות שבת סי' רצב, מפני שתיקנום כנגד ג' שבתות, אתה קדשת כנגד שבת בראשית כמו שמוכיח מתוכו, ישמח משה כנגד שבת של מתן תורה דלכו"ע בשבת ניתנה, ואתה אחד כנגד שבת של עתיד לבוא. תפילת ליל שבת שהיא קאי על שבת בראשית, היא הבחינה הכי קרובה אלינו, שמכירים את הקב"ה כבורא העולם.

וביום השבת מתחילים עם קבלת התורה "ישמח משה" מרע"ה רצה שכולנו נשמח בקבלת התורה. מגיעים לדרגה גבוהה יותר. (וכבוד יום עדיף). בשבת בבוקר התפילה היא כנגד השבת של מתן תורה, ויש כאן נוסח מיוחד שמזכירים את משה רבנו בשמו משום שעלייתו לשמים לקבל את התורה היא חלק הכרחי של קבלת התורה.

וכידוע אשר מרע"ה מחזיק לכלל ישראל בכל שבת את הכתרים שנלקח מהם אחר חטא העגל, (ושם גם מרע"ה נתבע, ב"כי שיחת עמך", והתביעה הייתה בעיקר על הערב רב) כשחיים זוכרים את זה, כך מענגים את השבת. אף שיש ודאי את מצות העונג שבת בפועל. אך לזכור את הפשט של "מתנה טובה" שנתן הקב"ה, ביומו של הקב"ה

כאשר חיים את השבת בצורה שכזאת, אז שייך לקבל את הכתרים, ולהגיע להגיע לכל הדברים הכי גדולים ול"נעשה ונשמע" כל אחד לפי דרגתו והכנתו. ובזה אנחנו נקראים עם מדושני עונג. יש לנו תורה ותפילה ושבת, ובכל רגע אפשר להגיע לאושר הגדול ביותר ולקנות עוד ועוד.

לימוד המוסר הוא חיוב לכל אחד

היום הוא יום היארצייט עצמו של רבינו הגדול. שתמיד היה עז רצונו לחזק את לימוד המוסר. והיה אומר שמחויב הכרת הטוב למשגיח זצוק"ל, שהכניס וחיזק אותנו לזה.

ובפרט שעוררו אותנו כעת מן השמים כאשר לפני זמן מועט, נפטר שריד אחרון לדור של גדולי היראה, של בעלי המוסר האמיתיים רבי גדליה אייזמן זצוק"ל, ואני רגיל להזכיר, דברי המ"ב שהאר"י ז"ל ורבינו הגר"א ז"ל הורו ללמוד מוסר וספרי יראה בכל יום, ומי יכול לחלוק על זה ח"ו.

וידוע מהמשגיח הקדוש ר' יחזקאל זצוק"ל, שתבע בכאב, באם מישהו בעבור לימוד המוסר מוריד מעמל התורה, אדרבה, הפחד מירידה באהבת התורה ועמל התורה, הוא חלק מהמוסר, וככל שאדם מייסר עצמו צריך להיות יותר קשור לתורה ובלי תורה אין בזה טעם.

הכוונה ב"מוסר" לייסר את עצמו בפועל

ואין הכוונה במוסר, רק לקרוא וללמוד את הדברים, ודאי שבלי זה לא שייך. אך הכוונה היא לחיות את מה שלומדים למעשה. ו"לייסר עצמו" הכוונה. לשבר את מידותיו ואת תשוקותיו.

וכלשון הגר"א זיע"א הידוע על לשון הפסוק "החזק במוסר אל תרף כי היא חייך" "כי מה שהאדם חי הוא כדי לשבור מה שלא שבר עד הנה אותה המידה לכן צריך להתחזק ואם לא יתחזק למה לו חיים" (משלי ד' י"ג, והגר"א שם). כי זה עצם החיים, כשיכול לשבור ולחזק ובלא זה "למה לו חיים"

ודאי שהאל"ף ב"ת, כל ההתחלה הוא על ידי לימוד בספרי המוסר, אך צריך לזכור שכל הכוונה בלימוד המוסר הוא לעורר עצמו למעשה לייסר עצמו ולשבור מידותיו. ולא לשכוח את העיקר.

כל אחד נתבע להכיר את עצמו

ידוע מה שכתב הגרי"ס זצוק"ל שאדם ממליך את הקב"ה באחד, ומכוון שבעה רקיעים וארבע רוחות השמים וכו', אך את העיקר, להמליך על עצמו, לקבל עול מלכות שמים הוא שוכח מרוב פשיטותו. ... אדם שוכח את עצמו.

2. ובחפץ חיים זצוק"ל הרחיב בדברי הגרי"ס ולבאר. "ובעוה"ר אנו קורין בכל יום ואהבת את וגו', ואין אנו רואים להתבונן שנגיע לאהבת ה', ובקריאת ואהבת לבד כודאי אינו מקיים

תלמידי הגרי"ס אחריו הרחיבו הדברים. הן האדם שואל שלום ומשיב שלום לכל אדם, ואין האדם שם לב כלל לעצמו הוא, אין יודע ושם לב למה שמתחולל בקרבו עצמו, לעצמו אין הכוונה לבשר אדם, לבשר שחופף את האדם שבו, אלא לחלק הפנימי שבו הנפש הנשמה וחלק הרוחני שבו. להגיד לעצמו, ולהתבונן בתוככי ליבו

עיני האדם פתוחות לכל העולם... האדם רוצה לבלוע את הכל, לבלוע את העולם. לראות כל מה שקורה. וזו הכוונה במעלתו של רב, לרוב חסידותו, שלא נתן עיניו מחוץ לד' אמות. ובלי זה הוא לא היה רב. בדרגתו העצומה, שבה גם תלמידיו לא יכלו לעמוד, (וכמו שמובא ב'מילי דחסידותא' שאחד סימא עצמו וכו'), שלא לצאת ממקומו (ד' אמות הוא מקום האדם לגבי תחומין ומציאה ועוד). אבל אדם רוצה לראות ולהסתכל.

נר אלוקים נשמת אדם

וכאשר לומד מוסר למעשה, כאשר מייסר את עצמו, אז הוא התבונן בעצמו בתוך עמקי הלב. "עקוב הלב מכל ואנוש הוא מי ידענו" (ירמיה יז). כתוב כאן דבר נורא. יש

מצות עשה זו כמו שאינו מקיים מצות תפלין באמירת וקשרתם, והיצר הרע מטעה אותנו בזה:

ואמרתי על זה בדרך משל, איש אחד בא אצל בעל בית עשיר ובקשו שישכור אותו לשרתו בעסקיו, וימאן בדבר מטעם שאינו צריך לו כעת, ויפצר בו מאד עד שנתרצה העשיר לזה ואך בתנאי שיהיה איש אמונים וישרת אותו כראוי ולא ימרה שום דבר מדבריו, ונתרצה לזה. ויהי היום, כשהיה צריך העשיר לנסוע לדרכו, וירשום העשיר בכתב כמה דברים שצריך המשרת לעשות בכיתו באלו שנים שלשה ימים שיהיה בדרך, ויתן לו המכתב ויצוהו שיעיין היטב במכתב ההוא, ויסע העשיר לדרכו. ויהי בבואו בחזרה לביתו, קרא למשרת ויאמר לו האם עשית את רצוני, ואמר לו הן, קראתי את המכתב שהניח לי רום מעלתו בקר וערב. ואמר לו העשיר הוי אויל, וכי הקריאה בלבד היא התכלית, הלא מה שצויתך לעיין במכתב הוא רק כדי שעל ידי זה תדע מה לעשות, אבל לא שתצא ידי חובתך בקריאה לבד. כן בעניינינו, השם יתברך מצוה אותנו שנאהב אותו, וצונו גם כן לקרוא הפרשה כדי שנתבונן ונגיע לאהבת השם יתברך, אבל לא שבאמירת ואהבת לבד הוא מקיים המצות עשה. והעושה כן, הום חכם כמו המשרת הנ"ל:

וגם על עיקר קבלת מלכות שמים, שמעתי בשם הגאון האמיתי ר' ישראל סלאנטער זצ"ל שהתאונן שבעוונותינו הרבים אין אנו נוהגים כראוי, אמת שאין אנו מתעצלים להמליך השם יתברך על כל שבעת הרקיעים ועל הארץ בד' רוחותיה כדין, אבל על עצמנו אין אנו מקבלים אותו למלך שיהיו אברינו נשמעין לקבל עליהם עול מלכותו יתברך, וכמה פעמים שוכחים דבר זה לגמרי. (שם עולם חלק א פי"ב)

באדם נר אלוקים... נשמת אדם... לא כתוב להגביהם לרום לרקיעים... אלא מה ההמשך...
"חופש כל חדרי בטן" צריך נר אלוקים לעצמו.

זה יסוד המוסר, לבער מקרבנו את החמץ שבו, לטהר את נשמתו. להכיר את עצמו לעומק. את "נר ד' נשמת אדם" שבו, ואז לעקור ולשרש כל מידה רעה כל תשוקה כל דבר שאינו יראה ואהבה להיות "חופש כל חדרי בטן". זהו לימוד המוסר.

הסבא מקלם הגרש"ז צוק"ל אמר, כאשר אדם צריך רפואות לחוליו, ודאי שמבין שאין הכוונה שישים בידו סמי מרפא לישוב להסתכל עליהם... צריך לבלוע את הרפואה... לבלוע... לבלוע...

ללמוד מוסר, אין הכוונה רק להתעורר קמעא. אלא לחיות את הדברים עד לעומק, עד לתכלית, לבלוע. לדעת את המעשה אשר יעשה, עד הסוף.

לא להיות שטחי!

העיקר הוא כפי שתמיד היה תובע רבינו הגדול ראש הישיבה זצ"ל לא להיות שטחי, לא ללמוד דברים מעוררים ולמעשה להישאר שטחי בלי עשיה למעשה. וקשה להזכיר את דברי הגר"א ז"ל על הפסוק במשלי "לב רשעים כמעט", גם לרשע יש לב, לב שמתעורר בזמן שהוא לומד מוסר ובשעה שהוא שומע את החכם, רק אחר כך זה נעלם ממנו, ולא נשאר למעשה כלום. והחיוב הוא לא להיות שטחי, להמשיך את ההתעוררות למעשה להפוך אותה ל"תורת חיים"

"עשרה עמקים בלב" והכוונה במוסר שיכיר את עצמו ויסר את ליבו. ואז הדברים הם "רפואה לשרך ושיקוי לעצמותיך" אז מחיה את עצמו. ואולי זה הביאור בדברי הגר"א ז"ל שיש יצה"ר פנימי וחסוני, ואומר הגר"א שהיצר החיצוני קשה יותר ... היינו שהאדם אין עיניו ללבו ונפשו כלל, רק את החוץ ההבל והריק הרע המשתולל בחוץ... היצר הרע הפנימי שייך אליו אלא אולי יתעורר ויעורר את נר ד' שבו.

ואין זו מידת חסידות אלא דברים עיקריים. כל אחד ואחד יכול ושייך לזה "יפתח בדורו כשמואל בדורו" ובמיוחד כשכעת שעת מלחמה היא. כשאדם לוחם עם גזלן רוצח הוא מתגבר כארי להציל את עצמו. וכעת כשיש מלחמה מבית ומחוץ, החיזוק במוסר אמיתי, הוא הדרך ליישר את ליבו ולזכות לחיים אמיתיים.

אין לנו שויר אלא התורה הזאת, להיות במציאות של "תורתו אומנותו", אומנותו ממש. כשהוא רוצה לעלות ממדרגה למדרגה, ועל ידי זה בקלות הוא מחליש את הטבע החומרי,

התאספנו כדי לקיים את הדברים ולהתעורר למעשה להתבונן בדברים הגבוהים, כי קרוב אליך הדבר מאד, כשחשוב לאדם להשיג חפצו, בדברים שחשובים לו עושר וכדו', הוא מתאמץ. ולימדונו חכמינו ז"ל כי אדם לעמל יולד. וההתחלה להגיע לדרגות הגבוהות הוא העמלים בתורה', לתבוע מעצמו, להגיע להשגות, לדעת ש"ס לעמול ולהגיע מעלה מעלה. הכל נמצא לפנינו.

התביעה המיוחדת מבני עליה

יתן ה' שיהיו הדברים למעשה ממש, זו היא התכלית נזכה לתקן את עצמינו. ולהשמר מכל רע. אצל תלמידי חכמים יש תביעה גדולה יותר "כי לכל העם בשגגה" שגגות נעשו כזדונות, וכל מי שיושב בישיבה ליד הגמ' נחשב לגבי זה תלמיד חכם, ונתבע להגיע ליותר ויותר.

ובמיוחד כפי שהזכרנו, בזמן שיש מלחמה, כשיש קרירות, זה הזמן יותר להתחזק ולבצר את הגדרות. מוצאים בחז"ל שבשעות מלחמה ובזמנים הקשים ביותר, דוקא אז חכמים גזרו על בישול עכו"ם ועוד כיו"ב. כשהיה מצב שאפשר היה לטעון, שאולי דוקא חשוב לקרב את עמי הארצות. דוקא אז חכמים עשו כנגד הדעת הפשוטה שאינה דעת תורה. דוקא אז יש גדרים על גבי גדרים.

וכן הוא בדין. בימים קשים, כשיש מי שמקרר ומנסה לפגוע בלומדי התורה. כעת החיוב יותר להוסיף ולבצר ולחזק. יותר להגיע לעמקי הלב, לייסר את עצמו. ולהתחזק בתורה ובתפילה ובכל הקנינים הנצחיים. כך נזכה להרבות כבוד תורה וכבוד שמים. זה מה שיקרב את גאולה שלימה, ואת השאיפה למציאות הגדולה של ומלאה דעה את ד' כמים לים מכסים.

נכתב על ידי א א חד השומעים